

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “วัฒนธรรมทางการเมืองในชุมชนกะเหรี่ยงตำบลแม่เงา อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน” ในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาดังวัฒนธรรม, ความรู้ และระดับการมีส่วนร่วมในทางการเมืองในชุมชนกะเหรี่ยง ตำบลแม่เงา อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ชาวกะเหรี่ยงที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ จำนวน 330 ตัวอย่าง (แยกเป็นกลุ่มตัวอย่างชาวกะเหรี่ยงทั่วไป จำนวน 300 ตัวอย่าง และกลุ่มตัวอย่างผู้นำชาวกะเหรี่ยง จำนวน 30 ตัวอย่าง) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ (มี 4 ส่วน รวมทั้งหมด 49 ข้อ) ทั้งนี้ผู้ศึกษาได้ควบคุมการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปตาราง ประกอบการบรรยาย ผลการศึกษาสรุปได้ดังต่อไปนี้

สรุป

1. ชาวกะเหรี่ยงที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นชาย มีอายุมากกว่า 38 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ใหญ่ตอนต้นขึ้นไป นับถือศาสนาคริสต์ มีอาชีพเป็นเกษตรกร และมีการศึกษาในระดับประถมศึกษา นอกจากนี้ส่วนมากจะแสวงหาข้อมูลข่าวสารทางการเมืองจากโทรทัศน์ และวิทยุตามลำดับ

2. ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการปกครองหมู่บ้านของชาวกะเหรี่ยงในปัจจุบันพบว่า โดยภาพรวมชาวกะเหรี่ยงเชื่อและทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นรูปแบบการปกครองดั้งเดิมของตนถึงร้อยละ 67 (ค่าเฉลี่ย 2.50) แสดงถึงการยอมรับและเชื่อเกี่ยวกับแนวทางการปกครองหมู่บ้านของชาวกะเหรี่ยง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว พบว่า ชาวกะเหรี่ยงยังคงพูดภาษากะเหรี่ยง และนับถือให้ความสำคัญกับผู้ที่มีอาวุโสในหมู่บ้าน มากตามลำดับ

และนอกจากนี้ได้ทำการเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างอายุ พบว่า ผู้ที่มีอายุ 38 ปีขึ้นไป มีความเห็นที่เชื่อและทำประจำสูงกว่าผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 37 ปี ในขณะที่ระหว่าง การศึกษา พบว่า ผู้ที่ไม่ได้ศึกษา มีความเห็นที่เชื่อและทำประจำสูงกว่า ผู้ที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา

และมัธยมศึกษา และระหว่างศาสนา พบว่า ผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ มีความเห็นที่เชื่อและทำประจำ สูงกว่าผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์

3. ด้านความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครองไทยในปัจจุบัน พบว่าชาว กะเหรี่ยง มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครองไทยในปัจจุบัน ร้อยละ 77.85 แสดงถึงว่าอยู่ในระดับมีความรู้มาก และเมื่อพิจารณาในรายละเอียด ชาวกะเหรี่ยงมีความรู้ความ เข้าใจในเรื่อง ประชาชนทุกคนมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย และการมีสิทธิเลือกสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎร (สส.) ได้เพียง 1 คนเท่านั้น มากตามลำดับ

และนอกจากนี้ได้ทำการเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างอายุ พบว่าผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 37 ปี มีความรู้ความเข้าใจสูงกว่าผู้มีอายุ 38 ปีขึ้นไป ในขณะที่ระหว่างการศึกษา พบว่าผู้ที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และประถมศึกษา มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครองของไทยใน ปัจจุบันสูงกว่าผู้ที่ไม่ได้ศึกษา และระหว่างศาสนา พบว่าผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์ มีความรู้ความ เข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครองของไทยในปัจจุบันสูงกว่าผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ

4. ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง พบว่า ชาวกะเหรี่ยงมีส่วนร่วมใน กิจกรรมทางการเมือง อยู่ในเกณฑ์มีส่วนร่วมบ้าง ร้อยละ 44.1%(ค่าเฉลี่ย 1.82)แสดงถึงว่ามีส่ว ร่วมอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของการมีส่วนร่วมในกิจกรรม ทางการเมืองในแต่ละประเด็นแล้ว พบว่า มีการไปใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้ง ส.ส., ส.ว., อ.บ.ค. และการปฏิบัติตามกฎหมายหรือคำสั่งของเจ้าหน้าที่ของรัฐ มากตามลำดับ นอกจากนี้ยังมีกิจกรรม ทางการเมืองที่ชาวกะเหรี่ยงมีส่วนร่วมน้อยมาก คือ การเข้าไปเป็นสมาชิกพรรคการเมือง, การเข้า ไปช่วยผู้สมัครหาเสียง และการเข้าไปร่วมชุมนุมเรียกร้องสิทธิต่าง ๆ ตามลำดับ

และนอกจากนี้ ได้ทำการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางการเมืองของชาวเขาเผ่า กะเหรี่ยง ระหว่างอายุ พบว่า ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 37 ปี มีส่วนร่วมกิจกรรมทางการเมือง สูงกว่าผู้มีอายุ 38 ปีขึ้นไป ในขณะที่ระหว่างการศึกษา พบว่า ผู้ที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และ ประถมศึกษา มีส่วนร่วมกิจกรรมทางการเมืองสูงกว่าผู้ที่ไม่ได้ศึกษา และระหว่างศาสนา พบว่า ผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์มีส่วนร่วมกิจกรรมทางการเมือง สูงกว่าผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ

ประเด็นของการศึกษาวัฒนธรรมทางการเมือง โดยหลักใหญ่เป็นการมุ่งถึงความเชื่อ ความรู้สึก รวมถึงแบบแผนพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อระบบทางการเมืองและองค์ประกอบต่างๆ ทางการเมือง อันเป็นผลมาจากความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติทางการเมืองของบุคคล ที่ได้รับการ ปลุกฝัง อบรม และถ่ายทอดสืบต่อกันมา อย่างไรก็ตามรูปแบบของวัฒนธรรมการเมืองในพื้นที่ ต่างๆ ก็อาจแตกต่างหรือคล้ายคลึงกันได้ ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยที่เกี่ยวข้องในแต่ละพื้นที่นั้นๆ

ประเด็นที่น่าคิดนั้นคือ ปัจจุบันพบได้ว่าขบวนการทางการเมือง เริ่มปรับเปลี่ยนจากการเมืองเรื่องอัตลักษณ์ ไปสู่การเมืองวัฒนธรรม ที่เรียกร้องการยอมรับความแตกต่าง ความหลากหลายและการดำรงอยู่ร่วมกันของความแตกต่างในความหลากหลายเพิ่มมากขึ้น เพิ่มการให้สิทธิแก่ชนกลุ่มต่างๆ ในสังคม เน้นการอยู่ร่วมกันของความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา และการก่อรูปของพหุทางสังคม ซึ่งวัฒนธรรมกลุ่มย่อยอยู่ร่วมกันได้บนพื้นฐานของการเป็น พลเมืองทางวัฒนธรรมที่เท่าเทียมกัน หรือกล่าวได้ว่า การเมืองวัฒนธรรมได้ก้าวเข้ามาแทนที่การเมืองเรื่องชนชั้นหรือแนวคิดรัฐชาติแบบเก่าๆ นั้นเอง

สำหรับผลการศึกษาดังกล่าวข้างต้น ยังสรุปได้ว่า ชาวกะเหรี่ยงมีรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบค้ำแคบผสมแบบไพร่ฟ้า ซึ่งพิจารณาจากวัฒนธรรมทางการเมืองที่ชาวกะเหรี่ยงมีการยอมรับอำนาจของรัฐและปฏิบัติตามกฎที่กำหนดไว้ แต่อย่างไรก็ตามยังไม่สนใจที่จะเรียกร้องสิทธิทางการเมืองหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง และจากผลการศึกษาพบว่า ชาวกะเหรี่ยงส่วนใหญ่ยังคงเชื่อและทำกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นรูปแบบการปกครองดั้งเดิมของตน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครองไทยในระดับมีความรู้มาก แต่กลับมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ โดยกิจกรรมทางการเมืองที่เชื่อและทำประจำอยู่ในลักษณะของการยอมรับปฏิบัติตามกฎหมายหรือคำสั่งของเจ้าหน้าที่รัฐ นั่นคือการยอมรับอำนาจของรัฐ โดยไม่คิดว่าตนจะมีบทบาทหรืออิทธิพลต่อระบบการเมือง แม้จะมีสิทธิแล้วก็ตาม ดังจะพบจากผลการศึกษาที่ว่า ชาวกะเหรี่ยงแทบจะไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมือง หรือการช่วยเหลือยืมยืมการเข้าไปชุมนุมเรียกร้องสิทธิต่างๆ ทางการเมืองเลย

รายละเอียดของการศึกษาพบได้ว่า ด้านตัวแปรทั้งอายุ การศึกษา และศาสนา มีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมทางการเมืองของชาวกะเหรี่ยงด้วยเช่นกัน โดยกลุ่มที่มีอายุมาก กลุ่มที่ไม่ได้รับการศึกษา และกลุ่มที่นับถือศาสนาพุทธ ยังคงเชื่อและประกอบในกิจกรรมรูปแบบการปกครองดั้งเดิมของชนเผ่าตนสูง แต่มีความรู้ความเข้าใจในทางการเมืองการปกครอง รวมถึงมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง น้อยกว่ากลุ่มที่มีอายุน้อย กลุ่มที่ไม่ได้รับการศึกษา และกลุ่มที่นับถือศาสนาคริสต์ ทั้งนี้สืบเนื่องจากความเชื่อในวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของคนรุ่นเก่าและคนรุ่นใหม่ มุมมองโลกทัศน์ของกลุ่มที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกัน รวมถึงความเชื่อในหลักคำสอนและแนวปฏิบัติที่ต่างกันของศาสนา

ในประเด็นรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองที่เกิดขึ้นจากผลการศึกษาครั้งนี้ เป็นรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองเฉพาะพื้นที่ ซึ่งผลการศึกษาในพื้นที่อื่นๆ อาจได้ผลรูปแบบวัฒนธรรมที่แตกต่างกันไป อันเป็นผลจากลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง, ตัวแปรที่ศึกษา รวมถึงสภาพแวดล้อมของ

พื้นที่ที่ศึกษา อย่างไรก็ตามผลการศึกษาที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ เป็นไปตามสมมุติฐานที่ผู้ศึกษาได้ตั้งไว้ ดังรายละเอียดที่กล่าวไว้ข้างต้นแล้ว

อภิปรายผล

จากข้อสรุปดังกล่าว ผู้ศึกษาได้แยกประเด็นการอภิปรายผลเป็นส่วนๆ ได้ ดังนี้

1. ด้านแนวความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการปกครองหมู่บ้านของชาวกะเหรี่ยง พบว่า ปัจจุบันชาวกะเหรี่ยงยังคงเชื่อและทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นรูปแบบการปกครองดั้งเดิมของตนสูง โดยมีความเชื่อและทำประจำสูงสุด สองลำดับแรกจากการพูดภาษากะเหรี่ยง และการนับถือให้ความสำคัญกับผู้มีอาวุโสในหมู่บ้านของชาวกะเหรี่ยง จากผลการศึกษครั้งนี้ แสดงให้เห็นถึงการปกครองของหมู่บ้านชาวกะเหรี่ยงว่า ยังคงยึดและเชื่อในกิจกรรมที่เป็นแบบดั้งเดิม แม้แต่ภาษาพูดเอง ถึงแม้ว่าส่วนใหญ่พวกเขาจะได้รับการศึกษาจนถึงระดับประถมศึกษาแล้วก็ตาม ก็ยังไม่นิยมที่จะพูดภาษาไทย แต่ยังคงพอใจที่จะใช้ภาษาของตนในการติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกัน อันแสดงถึงอิทธิพลของความเป็นชนเผ่ากะเหรี่ยงที่ยังคงเข้มแข็งอยู่

อย่างไรก็ตามต้องยอมรับว่า พวกเขามีสิทธิเสรีภาพที่จะยึดถือ หรือปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีของตน ดังที่พลเอกประภาส จารุเสถียร อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย (2509) ในฐานะประธานกรรมการชาวเขา ได้เคยกล่าวไว้ว่า “...ชาวเขามีสิทธิที่จะนับถือศาสนาเดิมของตน และยังคงยึด ถิ่นธรรมเนียมของตนได้ตามปรารถนา หน้าที่ทางการเมืองอย่างเดียวที่ชาวเขาจะต้องปฏิบัติคือ ความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์และตั้งตนอยู่ในกฎหมายของประเทศ เพื่อเป็นการตอบแทนรัฐบาลก็จะพยายามทุกวิถีทางในอันที่จะส่งเสริมการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมของพวกชาวเขา รัฐบาลมีนโยบายอยู่ร่วมกันมากกว่าจะกลืนชาติแต่ไม่ขัดข้องอันใด ในกรณีที่ชาวเขามีความประสงค์เป็นคนไทยอย่างสมบูรณ์....” จากข้อความดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าชาวกะเหรี่ยง ก็สามารถที่จะรักษาวัฒนธรรมประเพณีและวิถีชีวิตของตนไว้ แต่พวกเขาก็ยังคงต้องมีความจงรักภักดีต่อประเทศไทย

และจากการเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างอายุ พบว่า ผู้มีอายุ 38 ปีขึ้นไป มีความเห็นที่เชื่อและทำประจำสูงกว่าผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 37 ปี แสดงให้เห็นว่า ความเชื่อในกลุ่มของผู้ที่อยู่วัยกลางคนจนถึงวัยชรา ซึ่งถือว่าเป็นคนรุ่นเก่านั้น ยังคงยึดถือประเพณีดั้งเดิมและคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ต่าง ๆ ของชนเผ่าไว้ แตกต่างกับผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 37 ปี ซึ่งถือได้ว่าเป็นคนรุ่นใหม่ และมีโอกาสได้รับการศึกษา รู้จักวิวัฒนาการสมัยใหม่เพิ่มมากขึ้น ตลอดจนได้มีการพัฒนาและอาจรับวัฒนธรรมสมัยใหม่เข้าไป จึงทำให้ความเชื่อดั้งเดิมลดทอนลงไปบ้าง

ในส่วนของการศึกษานั้น พบว่า ผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษา มีความเห็นที่เชื่อและทำประจำสูงกว่า ผู้ที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นข้อแตกต่างที่ค่อนข้างชัดเจน เนื่องจาก ผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษานั้น ย่อมมีมุมมองที่ไม่กว้างไกลเท่ากับผู้ที่ได้รับการศึกษา และขาดโอกาสแสวงหาความรู้ ข้อมูล ที่เป็นเชิงวิชาการต่างๆ ในทางตรงกันข้าม ในขณะที่ผู้ที่ได้รับการศึกษา ได้มีการเปิดโลกทัศน์ที่กว้างขึ้น และมีความคิด มีการพิจารณาไตร่ตรองมากขึ้น จึงอาจทำให้มีทัศนคติด้านความเชื่อของความเป็นสมัยใหม่ปะปนหรือทดแทนกับความเชื่อแบบเดิมๆ ได้

สำหรับด้านศาสนานั้น พบว่า ผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ มีความเห็นที่เชื่อและทำประจำสูงกว่าผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์ ซึ่งจะเห็นได้ว่าผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ ยังคงมีการนับถือผี และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ จึงทำให้มีความเชื่อดั้งเดิมที่ค่อนข้างสูง และไม่กล้าที่จะลบหลู่ ในขณะที่ผู้นับถือศาสนาคริสต์นั้น ไม่มีการนับถือผี หรือวิญญาณ หรือผีเจ้าที่ต่างๆ แต่จะนับถือพระเยซูคริสต์ และปฏิบัติตามคำสอนของพระเยซูเท่านั้น จึงทำให้ความเชื่อดั้งเดิมลดลงไปมาก แม้ว่าส่วนใหญ่จะเคยนับถือผีมาก่อนก็ตาม แต่ด้วยความเชื่อในหลักคำสอนของศาสนาคริสต์ ทำให้ความเชื่อเดิมจางหายไปบ้าง ประกอบกับในการประกอบพิธีของกะเหรี่ยงที่นับถือศาสนาคริสต์ที่มีขึ้นในทุกวันอาทิตย์ มักจะมีบุคคลจากภายนอกพื้นที่ อาทิ กลุ่มนักบวช กลุ่มผู้สอนศาสนา ได้เดินทางเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาอยู่เป็นระยะๆ ทำให้มีโอกาสดำเนินการเปลี่ยนแปลงเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันถึงกิจกรรมประจำวันต่างๆ อยู่เสมอ แตกต่างจากกลุ่มกะเหรี่ยงที่นับถือศาสนาพุทธ ที่ยังขาดโอกาสในส่วนนี้ เพราะปัญหาการขาดแคลนพระสงฆ์ที่ประจำอยู่ตามวัดต่างๆ ซึ่งเป็นปัญหาต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน

2. ด้านความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครองไทยในปัจจุบัน ชาวกะเหรี่ยงมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครองไทยในปัจจุบันในระดับมีความรู้มาก โดยสองลำดับแรก ระบุว่าประชาชนทุกคนมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย และมีสิทธิเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สส.) ในพื้นที่ของตน ได้ 1 คน ซึ่งก็เป็นลักษณะหนึ่งของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้า ที่ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจต่อระบบการเมืองโดยทั่วไป และยอมรับอำนาจของฝ่ายรัฐ ยอมรับปฏิบัติตามกฎข้อบังคับและกฎหมายของรัฐ ทั้งนี้เนื่องจากการได้รับการชี้แนะ อบรม จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือการเผยแพร่ข่าวสารทางการเมืองจากสื่อต่างๆ ของรัฐ แต่อย่างไรก็ตาม ยังจะไม่สนใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในทุกกระบวนการ ไม่มีความรู้สึกว่าคุณเองมีความหมายหรือมีความสำคัญต่อระบบทางการเมือง

และนอกจากนี้ได้ทำการเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างอายุ พบว่า ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 37 ปี มีความรู้ความเข้าใจสูงกว่าผู้มีอายุ 38 ปีขึ้นไป ถือได้ว่ากลุ่มที่อายุน้อยกว่า และถือเป็นคนยุคใหม่ ที่สนใจจะศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม รวมถึงติดตามข่าวสาร สถานการณ์ของบ้านเมือง

ทำให้มีความรู้ความเข้าใจในระบบทางการเมืองมากขึ้น ซึ่งตรงข้ามกับกลุ่มวัยกลางคนถึงวัยชรา ที่ยังคงยึดมั่นในความเชื่อหรือความรู้แบบเดิมๆ ขาดต่อการที่จะปรับเปลี่ยนทัศนคติ รวมถึงมีความสนใจต่อการประกอบอาชีพของตนมากกว่าที่จะสนใจกับสิ่งรอบๆข้าง ยิ่งกับประเด็นของความรู้ทางการเมืองด้วยแล้ว กลุ่มนี้มุ่งรับทราบเพียงว่าสิ่งใดที่เป็นข้อบังคับและเป็นการปฏิบัติตามกฎของรัฐเท่านั้น

ด้านการศึกษา พบว่า ผู้ที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และประถมศึกษา มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครองของไทยในปัจจุบันสูงกว่าผู้ที่ไม่ได้ศึกษา แสดงให้เห็นว่าผู้ที่ได้รับการศึกษานั้น จะสนใจและค้นคว้าสิ่งต่างๆที่เป็นความรู้ เพื่อประโยชน์ของตนเองในอนาคต และเพื่อใช้แลกเปลี่ยนความรู้ในกลุ่ม ซึ่งตรงข้ามกับผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษา ด้วยเหตุที่ไม่สามารถศึกษาหรือค้นคว้าได้ ทำให้มีปัญหาทั้งด้านการอ่านเขียน ส่งผลให้ไม่สามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้เท่าที่ควร จึงทำให้ขาดโอกาสที่จะเรียนรู้และเข้าใจถึงระบบทางการเมืองการปกครอง รวมถึงการเข้าถึงสื่อสารบางอย่าง เช่น ตำรา หรือ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น

สำหรับด้านศาสนา พบว่า ผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครองของไทยในปัจจุบันสูงกว่าผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ จะสังเกตได้ว่า ผู้นับถือศาสนาคริสต์ มีความรู้ความเข้าใจมากกว่าผู้นับถือศาสนาพุทธ เนื่องจาก ศาสนาคริสต์ในกลุ่มชาวกะเหรี่ยงนั้น เกิดขึ้นจากมีชาวต่างประเทศและกลุ่มบุคคลที่มีการศึกษาที่ดีพอควร ได้เข้ามาเผยแพร่ความรู้ด้านพระธรรมให้ พร้อมทั้งมีการสอนหนังสือ และส่งเสริมการศึกษาให้แก่ผู้ที่สนใจ ยิ่งกับเด็กและเยาวชนด้วยแล้ว มีการให้ทุนการศึกษา รวมถึงการอุปการะด้านสถานที่พักทั้งในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนและต่างจังหวัด จึงทำให้กลุ่มกะเหรี่ยงที่นับถือศาสนาคริสต์มีโอกาสดูหนังสือมากกว่าชาวกะเหรี่ยงที่นับถือศาสนาพุทธ และเป็นผลสำคัญที่ทำให้กลุ่มศาสนาพุทธและกลุ่มศาสนาคริสต์ มีความรู้ในทางการเมืองการปกครองที่แตกต่างกัน

3. ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ชาวกะเหรี่ยงมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ กิจกรรมทางการเมืองที่เห็นได้ชัดเจนจากผลการศึกษานั้นคือ การไปใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้ง ส.ส., ส.ว. , อ.บ.ค. และการปฏิบัติตามกฎหมายหรือคำสั่งของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ชาวกะเหรี่ยงยอมที่จะปฏิบัติตามอำนาจของรัฐ และมุ่งประพฤติปฏิบัติตนให้เหมือนกับคนไทยโดยทั่วไป จึงได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมการไปใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งผู้แทนของตนและยินยอมที่จะปฏิบัติตามกฎของรัฐ แต่สำหรับกิจกรรมทางการเมืองในประเด็นอื่นๆ ยังเกี่ยวกับการเรียกร้องสิทธิในทางการเมืองด้วยแล้ว พบว่าชาวกะเหรี่ยงมีส่วนร่วมน้อยมาก

ซึ่ง ประพันธ์ สุริยวงศ์ (2536) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่อง “ทัศนคติทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง : ศึกษากรณีจังหวัดแม่ฮ่องสอน” พบว่า ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงมีทัศนคติที่ดีต่อระบบการเมืองการปกครองไทยในระดับปานกลางค่อนข้างสูง ส่วนด้านการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ กิจกรรมที่เข้าร่วมส่วนใหญ่ เป็นกิจกรรมที่ไม่ต้องใช้ความคิดริเริ่ม และไม่ต้องใช้ความพยายามหรือทุนทรัพย์มากนัก ซึ่งผลวิจัยดังกล่าวเป็นการศึกษาในพื้นที่ระดับจังหวัดแม่ฮ่องสอน แต่มีผลการศึกษาที่ใกล้เคียงกัน โดยเฉพาะประเด็นการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง

จากการเปรียบเทียบระหว่างอายุ พบว่า ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 37 ปี มีส่วนร่วมกิจกรรมทางการเมือง สูงกว่าผู้ที่มีอายุ 38 ปีขึ้นไป เนื่องด้วยกลุ่มอายุต่ำกว่า 37 ปี ยังคงเป็นวัยที่ให้ความสนใจสิ่งรอบตัว และพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงบางสิ่งบางอย่างที่เป็นกฎเกณฑ์ของสังคม ทั้งกิจกรรมที่เป็นข้อบังคับหรือเป็นกฎของรัฐ ตลอดจนกิจกรรมที่เป็นส่วนรวม ในขณะที่วัยกลางคนถึงวัยชรา นั้น ส่วนใหญ่ยังคงยึดแนวการปฏิบัติเดิม ๆ อยู่ คงจำกัดเพียงกิจกรรมทางการเมืองที่เป็นการบังคับ และไม่ฝ่าฝืนอำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐเท่านั้น

ระหว่างการศึกษา พบว่า ผู้ที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และประถมศึกษา มีส่วนร่วมกิจกรรมทางการเมืองสูงกว่าผู้ที่ไม่ได้ศึกษา จากการที่ผู้ที่มีการศึกษามีส่วนร่วมมากกว่า เนื่องจาก การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญยิ่ง ที่ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจ และรับรู้ถึงสิทธิของตน ในทางการเมืองตลอดจนมีมุมมองที่กว้างไกลขึ้น อันจะนำพาซึ่งผลประโยชน์ที่ตนเองจะได้รับและต้องการให้ตนเองเป็นที่ยอมรับของสังคม รวมถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงทำให้ต้องเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมทางการเมืองมากขึ้น โดยสำหรับกลุ่มที่ไม่ได้รับการศึกษานั้น ยังขาดความรู้ถึงสิทธิต่างๆ ที่พึงปฏิบัติในทางการเมือง โดยเข้าใจและร่วมกิจกรรมทางการเมืองที่เป็นกฎของรัฐเป็นหลักใหญ่

และระหว่างศาสนา พบว่า ผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์มีส่วนร่วมกิจกรรมทางการเมือง สูงกว่าผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ เหตุผลที่ผู้นับถือศาสนาคริสต์มีส่วนร่วมมากกว่านั้น ก็เนื่องมาจาก ชาวกะเหรี่ยงที่นับถือศาสนาคริสต์ ได้พบปะกับกลุ่มชาวต่างชาติและบุคคลที่เข้ามาเผยแพร่ศาสนา ซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้ต่างมีการศึกษาที่ดี เข้าใจในระบบการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตยของสังคมไทย การได้พบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับคนนอกพื้นที่เหล่านี้ รวมถึงการได้รับโอกาสส่งเสริมทางการศึกษาจากกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับศาสนาคริสต์ทั้งในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนและต่างจังหวัด ทำให้ชาวกะเหรี่ยงที่นับถือศาสนาคริสต์ ต่างได้รับการศึกษาเพิ่มมากขึ้น และมีโลกทัศน์ที่กว้างไกลขึ้น รวมทั้งมีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น จึงทำให้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วม

ทางการเมืองมากกว่าผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ ที่ส่วนใหญ่ยังยึดมั่นอยู่กับแนวคิดและความเชื่อแบบเดิมๆของชนเผ่าอยู่

จากการศึกษาลักษณะทางวัฒนธรรมทางการเมืองในชุมชนกะเหรี่ยงตำบลแม่เงา อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่ปรากฏผลออกมาตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้คือ มีลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองแบบค้ำเค็มผสมแบบไพร่ฟ้า ผู้ศึกษามีข้อสังเกตถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประเด็นดังกล่าวดังต่อไปนี้

1. ในประเด็นรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองที่เกิดขึ้นจากผลการศึกษาครั้งนี้ เป็นรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองเฉพาะพื้นที่ ซึ่งอาจแตกต่างกันไปตามกลุ่มตัวอย่าง , ตัวแปรที่ศึกษารวมถึงสภาพของพื้นที่ที่ศึกษา ผลการศึกษาที่ปรากฏในงานวิจัยชิ้นนี้ มีข้อมูลในด้านต่างๆ ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของพื้นที่ที่ศึกษา โดยมีแนวคิดทฤษฎีทางวิชาการรองรับ จึงนำไปสู่ผลการศึกษาถึงรูปแบบของวัฒนธรรมทางการเมืองในพื้นที่ได้

2. อิทธิพลด้านเอกลักษณ์ความเป็นชนเผ่า ที่ยึดมั่นกับขนบธรรมเนียมประเพณี แนวความเชื่อที่สั่งสม และการกล่อมเกลามาแต่บรรพบุรุษ การยอมรับและเชื่อฟังผู้อาวุโส ,สถาบันครอบครัว รวมถึงสิ่งที่มีอำนาจเหนือกว่าตน ทั้งในกลุ่มของชนกะเหรี่ยงที่นับถือศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์ ยังคงส่งผลให้พวกเขาขาดโอกาส ที่จะรับรู้และเข้าใจในระบบทางการเมืองการปกครองทั้งในระดับพื้นที่และระดับชาติ

3. ชาวกะเหรี่ยงรุ่นใหม่ในพื้นที่ที่ศึกษา แม้ว่าจะแสดงออกถึงการรับรู้ การเข้าใจ รวมถึงการมีส่วนร่วมกิจกรรมในทางการเมือง แต่ก็ยังเป็นเพียงบางส่วนและจำกัดอยู่ในกลุ่มเล็กๆเท่านั้น จึงยังไม่มีอิทธิพลต่อการปรับทัศนคติทางการเมืองของชาวกะเหรี่ยงโดยทั่วไปมากนัก แต่ก็ยังเป็นสัญญาณที่ดี ต่อการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองในพื้นที่

4. การขาดการศึกษาและขาดความเข้าใจต่อระบอบทางการเมืองแบบประชาธิปไตย แม้จะได้รับการชี้แนะ หรืออบรมจากส่วนราชการและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง แต่ก็ยังเป็นเฉพาะในช่วงสั้นๆ หรือห้วงที่จะมีการเลือกตั้งต่างๆเท่านั้น ฉะนั้นจึงขาดการปลูกฝังและขาดการสร้างจิตสำนึกให้ชาวกะเหรี่ยงเหล่านี้ ได้เข้าใจต่อกระบวนการต่างๆทางการเมืองอย่างแท้จริงและต่อเนื่อง และประเด็นนี้ การดำเนินการต้องสำคัญยิ่ง เพราะเป็นการเปลี่ยนทัศนคติของกลุ่มชนจำนวนมาก บุคคลากรและวิธีที่เข้าดำเนินการ ต้องสามารถปรับตัวให้เข้ากับพื้นที่ได้ดีที่สุดด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. รัฐต้องเข้าใจบริบทของกลุ่มชนต่างๆในสังคมไทย ที่เริ่มปรับเปลี่ยนทัศนคติจากการเมืองแบบเดิมๆ ไปสู่แนวคิดการเมืองวัฒนธรรม ที่เรียกร้องการยอมรับความแตกต่าง และการดำรงอยู่ร่วมกันของความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา และการอยู่ร่วมกันของวัฒนธรรมกลุ่มชนต่างๆ บนพื้นฐานของการเป็นพลเมืองทางวัฒนธรรมที่เท่าเทียมกัน
2. รัฐบาลควรจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการให้ความรู้ ความเข้าใจ และความสำคัญของการเมืองการปกครองไทยทั้งในระดับชาติและท้องถิ่น เพื่อสร้างจิตสำนึกให้ชาวกะเหรี่ยงเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองมากขึ้น ดังเห็นได้จากผลการวิจัยที่พบว่ากลุ่มชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่ที่นับถือศาสนาคริสต์ ในภาพรวมแล้วมีวัฒนธรรม , ความรู้ และระดับการมีส่วนร่วมในทางการเมืองสูงกว่ากลุ่มชาวกะเหรี่ยงที่นับถือศาสนาพุทธ อันเป็นผลมาจากการได้รับการส่งเสริมให้มีความรู้ และมีโอกาสรับรู้ในประเด็นต่างๆมากกว่ากลุ่มชาวกะเหรี่ยงที่นับถือศาสนาพุทธ ที่ยึดมั่นอยู่กับกรอบแนวคิดของชนเผ่าแบบเดิมๆอยู่
3. รัฐบาลควรเพิ่มความช่วยเหลือชาวกะเหรี่ยง ตลอดจนการมุ่งพัฒนา และสงเคราะห์ชาวกะเหรี่ยง เพื่อให้พวกเขาพร้อมที่จะเป็นพลเมืองไทยที่ดี มีทัศนคติยอมรับในรูปแบบทางการเมืองการปกครองที่เป็นอยู่ เพื่อให้พวกเขารับรู้และปรับตัว ให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับระบบการเมืองการปกครอง และให้มีผลกระทบต่อสังคมการเมืองไทยน้อยที่สุด
4. รัฐบาลควรเร่งส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาให้กับชาวกะเหรี่ยง ทั้งนี้เพื่อให้พวกเขาได้เข้าใจและยอมรับในกฎกติกาของระบบทางการเมือง รวมถึงปลูกฝังให้มีความตื่นตัวต่อกิจกรรมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง โดยไม่ยึดติดกับระบบของทางราชการหรือการขึ้นจากผู้ที่ชาวกะเหรี่ยงคิดว่าอยู่เหนือกว่าตน ยิ่งรูปแบบการบริหารส่วนท้องถิ่น ที่พวกเขาต้องแสดงบทบาททางการเมืองมากกว่าที่เป็นอยู่ด้วยแล้ว การศึกษานับว่าสำคัญยิ่งที่รัฐต้องมุ่งเน้นเป็นกรณีเร่งด่วน
5. ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ควรคำนึงถึงประเด็นด้านเอกลักษณ์ ขนบธรรมเนียมประเพณี และวิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยง เพื่อไม่ให้พวกเขามีความรู้สึกว่าถูกรองรับจากสังคมยุคใหม่มากเกินไป และสำคัญด้วยว่ากิจกรรมต่างๆของของชาวกะเหรี่ยงที่เป็นอยู่ ต้องสอดคล้องกับระบบทางการเมือง และได้รับการส่งเสริม ปลูกฝัง เพื่อให้เกิดวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดี และเกื้อหนุนต่อระบอบประชาธิปไตยในอนาคต เพราะการที่เราจะรับรู้และเข้าใจถึงวัฒนธรรมทางการเมืองของชนเผ่าที่มีวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณีและความเชื่อที่แตกต่างจากคนไทยโดยทั่วไป น่าจะเกิดประโยชน์ต่อระบบการเมืองในภาพรวม และยังใช้เป็นแนวทางในการศึกษาทางด้านการเมืองการปกครองของชุมชนกะเหรี่ยงในพื้นที่อื่นๆได้ต่อไป

6. ภาครัฐต้องมุ่งมั่นเพื่อให้ชาวกะเหรี่ยง เกิดความรู้สึกว่ามีการแบ่งฝ่ายแบ่งพวก หรือแยกเผ่าพันธุ์ หรือรู้สึกว่าตนเองเป็นปัญหาของสังคม นอกจากนี้รัฐต้องให้ชาวเขามีจิตสำนึกในหน้าที่ของพลเมืองไทยแล้ว ต้องให้พวกเขาได้รับรู้ทั้งหน้าที่และสิทธิของพวกเขาด้วย แม้ว่าโดยข้อเท็จจริง การสนองตอบต่อกิจกรรมทางการเมืองจะมากหรือน้อย ก็สามารถเกิดขึ้นได้ในทุกพื้นที่ และทุกสังคมของเมืองไทย แต่กับกรณีของชาวกะเหรี่ยง รัฐบาลต้องให้ความสำคัญและเอาใจใส่รับรู้เข้าใจต่อบริบทที่เกิดขึ้น ประเด็นนี้รากฐานทางการเมือง ต้องได้รับการแก้ไขเพื่อให้ชาวเขาเหล่านี้เป็นพลเมืองไทยที่ดี สามารถที่จะปรับตัวให้เข้ากับระบบทางการเมืองที่เป็นอยู่ในปัจจุบันให้มากที่สุด